INSTRUKCJA BHP: PRACA PO ZMROKU I OŚWIETLENIE NA BUDOWIE

instrukcja stanowiskowa (art. 237¹ § 2 Kodeksu pracy, § 41 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów BHP)

Instrukcja nr		**Wersja / zmiana nr**	
Data opracowania		**Obowiązuje od**	

1. Pracodawca, roboty i stanowisko

Pracodawca *nazwa i adres*			
Budowa i roboty *obiekt, roboty prowadzone po zmroku i w nocy*		**Zmiana i okres stosowania** *godziny, np. 1 listopada–31 marca*	
Stanowisko *brygada, zawody, operatorzy maszyn i żurawia*		**Oświetlenie terenu** *maszty, lampy, zasilanie, kto kontroluje*	
Opracował *imię, nazwisko, funkcja*		**Data i podpis**	
Zatwierdził *pracodawca lub osoba upoważniona*		**Data i podpis**	

- ☐ projekt oświetlenia placu budowy albo ustalenia kierownika budowy o oświetleniu (§ 8 pkt 5, § 60 rozp. o robotach budowlanych) (numer, data)
- ☐ oświetlenie awaryjne dróg i wyjść ewakuacyjnych oraz zapasowe latarki (§ 41 ust. 2, § 28 ogólnych przepisów BHP) (gdzie)
- ☐ karta oceny ryzyka zawodowego dla stanowiska (numer i data)

2. Zagrożenia przy robotach

- ☐ potknięcie, upadek i uderzenie z powodu słabo widocznych dróg, dojść, krawędzi i składowanych materiałów
- ☐ wpadnięcie do wykopu, otworu albo studni, których nie widać po zmroku
- ☐ olśnienie reflektorami, długie cienie i migotanie lamp: błędna ocena odległości, znaków i sygnałów
- ☐ potrącenie przez pojazd lub maszynę: operator nie widzi osoby, osoba nie widzi maszyny
- ☐ upadek z rusztowania, podestu albo dachu przy złej widoczności
- ☐ porażenie prądem: przedłużacze, lampy przenośne, rozdzielnice, praca w wilgoci
- ☐ nagłe zgaśnięcie oświetlenia przy awarii zasilania albo agregatu
- ☐ zmęczenie i spadek koncentracji w nocy

3. Wymagania wobec pracownika i środki ochrony indywidualnej

- ☐ szkolenie wstępne BHP (instruktaż ogólny i stanowiskowy) i aktualne szkolenie okresowe
- ☐ aktualne orzeczenie lekarskie bez przeciwwskazań do pracy na stanowisku
- ☐ zapoznanie z instrukcją producenta, oceną ryzyka i niniejszą instrukcją
- ☐ odzież ostrzegawcza z elementami odblaskowymi, widoczna dla operatorów maszyn i żurawia
- ☐ hełm ochronny z oznakowaniem odblaskowym
- ☐ latarka czołowa lub ręczna jako zapasowe źródło światła
- ☐ obuwie ochronne z podeszwą antypoślizgową; okulary ochronne bez zafarbowania, rękawice

4. Czynności przed rozpoczęciem pracy

- ☐ sprawdź, czy oświetlenie stanowiska, dróg, dojść i miejsc składowania jest włączone i dostateczne, zanim zaczniesz pracę (§ 60 ust. 1)
- ☐ sprawdź, czy lampy nie dają długich cieni, olśnienia ani migotania i nie zakłócają odbioru znaków i sygnałów (§ 45 ust. 5)
- ☐ sprawdź, czy tablice, znaki ostrzegawcze i znaki sygnalizacji ruchu są czytelne w świetle lamp (§ 60 ust. 3, § 17)
- ☐ sprawdź balustrady wokół wykopów i czerwone światła ostrzegawcze (§ 145 ust. 1) oraz oświetlenie stref niebezpiecznych (§ 17)
- ☐ sprawdź oświetlenie pozycyjne żurawia i masztów (§ 60 ust. 2) oraz światła obrysowe żurawia wieżowego (§ 21 pkt 3 rozp. o żurawiach)
- ☐ sprawdź lampy przenośne: obudowę, przewód, zasilanie i wyłącznik różnicowoprądowy (§ 45 ust. 4, § 59 ust. 1)
- ☐ ustal z kierownikiem robót, które roboty po zmroku są dopuszczone, a które wstrzymane (rusztowania, montaż dużych elementów, żuraw)

5. Zasady bezpiecznej pracy

- ☐ pracuj tylko w oświetlonym miejscu; poza kręgiem światła nie wchodź do wykopów, na dach ani pod ładunek
- ☐ rusztowania i podesty montuj, używaj i demontuj tylko wtedy, gdy o zmroku jest oświetlenie dające dobrą widoczność (§ 123 pkt 1)
- ☐ żuraw obsługuj tylko wtedy, gdy zasięg jego pracy jest dostatecznie oświetlony, a operator widzi punkt poboru ładunku (§ 11 ust. 1 pkt 5, § 21 pkt 2 rozp. o żurawiach)
- ☐ montaż elementów wielkowymiarowych prowadź przy równomiernym oświetleniu, bez ostrych cieni i olśnień (§ 217)
- ☐ maszynami roboczymi pracuj przy oświetlonym miejscu pracy (§ 4 ust. 3 rozp. o maszynach roboczych)
- ☐ wózek jezdniowy używaj w miejscach oświetlonych albo z własnymi światłami (§ 17 pkt 4 rozp. o wózkach jezdniowych)
- ☐ pracuj w parach przy wykopach i na wysokości, zachowaj kontakt wzrokowy i głosowy
- ☐ zgłaszaj przełożonemu każde miejsce zbyt ciemne i każdą lampę, która nie świeci

6. Czynności po zakończeniu pracy

- ☐ wyłącz lampy przenośne, zwiń przewody w miejscu wyznaczonym i sprawdź ich stan
- ☐ zabezpiecz wykopy: balustrady na miejscu i światła ostrzegawcze włączone i sprawne (§ 145 ust. 1)
- ☐ pozostaw oświetlenie pozycyjne żurawia, masztów i dróg zgodnie z ustaleniami (§ 60 ust. 2)
- ☐ zgłoś przełożonemu uszkodzone lampy, braki w oświetleniu i wejścia osób postronnych na teren
- ☐ wpisz do zeszytu brygady zdarzenia po zmroku, np. zgaśnięcie świateł

7. Zakazy

- ☐ montaż, użytkowanie i demontaż rusztowań i podestów bez oświetlenia dającego dobrą widoczność o zmroku (§ 123 pkt 1)
- ☐ obsługa żurawia o zmroku lub w nocy bez dostatecznego oświetlenia zasięgu jego pracy (§ 11 ust. 1 pkt 5 rozp. o żurawiach)
- ☐ montaż elementów wielkowymiarowych o zmierzchu, we mgle i w nocy bez wymaganego oświetlenia (§ 217 ust. 1 pkt 2)
- ☐ instalowanie dodatkowych lamp oświetleniowych na konstrukcji żurawia (§ 90 pkt 6)
- ☐ używanie wózka jezdniowego w miejscach nieoświetlonych bez świateł odpowiednich do pracy (§ 17 pkt 4)
- ☐ pozostawienie wykopu dostępnego dla osób postronnych bez balustrad i czerwonego światła na czas zmroku i nocy (§ 145 ust. 1)
- ☐ stosowanie świateł dających wydłużone cienie, olśnienie albo zjawiska stroboskopowe (§ 45 ust. 5)
- ☐ naprawa instalacji elektrycznej oświetlenia przez osobę bez uprawnień (§ 54)

8. Sytuacje awaryjne

Pracownik niezwłocznie zawiadamia przełożonego o zauważonym wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia i ostrzega współpracowników oraz inne osoby w rejonie zagrożenia (art. 211 pkt 6 Kodeksu pracy). Przy bezpośrednim zagrożeniu dla zdrowia lub życia pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, a jeśli to nie usuwa zagrożenia, oddalić się z miejsca zagrożenia, zawiadamiając niezwłocznie przełożonego (art. 210 § 1 i 2 Kodeksu pracy).

- ☐ zgaśnięcie oświetlenia: zatrzymaj pracę, zabezpiecz maszyny i ładunki, nie ruszaj się z miejsca bez światła, użyj latarki i zawiadom przełożonego (art. 211 pkt 6 KP)
- ☐ zła widoczność mimo świateł: przerwij prace na rusztowaniach, przy żurawiu i przy montażu dużych elementów, wznów je po poprawie widoczności i decyzji przełożonego
- ☐ osoba postronna w strefie niebezpiecznej albo przy wykopie: zatrzymaj prace, wyprowadź osobę ze strefy, uzupełnij ogrodzenie, balustradę i światła
- ☐ porażenie prądem albo uszkodzony przewód lampy: wyłącz zasilanie, nie dotykaj osoby ani przewodu, zadzwoń pod numer alarmowy 112 i udziel pierwszej pomocy
- ☐ wypadek po zmroku: zadzwoń pod 112, oświetl miejsce zdarzenia, zabezpiecz teren, udziel pierwszej pomocy i zawiadom przełożonego

Numer alarmowy		**Przełożony** *imię, nazwisko, telefon*	
Osoba udzielająca pierwszej pomocy *imię, nazwisko, telefon*		**Apteczka, gaśnica, wyłącznik zasilania** *gdzie są*	

9. Zmiany instrukcji

Data	Zakres zmiany i przyczyna	Kto zmienił	Podpis

10. Potwierdzenie zapoznania z instrukcją

Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Wersja instrukcji	Data	Podpis
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

Pracodawca wydaje szczegółowe instrukcje i wskazówki dotyczące BHP na stanowiskach pracy (art. 237^4 § 2 Kodeksu pracy), a pracownik potwierdza w postaci papierowej lub elektronicznej zapoznanie się z przepisami i zasadami BHP (art. 237^4 § 3). Instrukcje dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych pracodawca udostępnia pracownikom do stałego korzystania; powinny w sposób zrozumiały wskazywać czynności przed rozpoczęciem pracy, zasady i sposoby bezpiecznego wykonywania pracy, czynności po jej zakończeniu oraz zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych (§ 41 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów BHP). Treść techniczną dostosuj do instrukcji producenta i oceny ryzyka zawodowego. Praca po zmroku i oświetlenie: § 8 pkt 5, § 17, § 19, § 41 ust. 2, § 45 ust. 3–5, § 54, § 56 ust. 2, § 59 ust. 1, § 60, § 90 pkt 6, § 123 pkt 1, § 145, § 161 i § 217 rozporządzenia w sprawie BHP podczas wykonywania robót budowlanych (Dz.U. 2003 nr 47 poz. 401); § 4 ust. 3 i § 22 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia z 20 września 2001 r. (t.j. Dz.U. 2018 poz. 583); § 11 ust. 1 pkt 5 i § 21 rozporządzenia z 22 października 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 2147); § 17 pkt 4 rozporządzenia o wózkach jezdniowych (t.j. Dz.U. 2020 poz. 852); § 10 ust. 1 i § 28 ogólnych przepisów BHP. Przepisy nie podają natężenia oświetlenia w luksach. Treść techniczna instrukcji jest przykładem do dostosowania do oceny ryzyka stanowiska.